

MONITORING MEDVEDA 2023

*Tomaž Skrbinšek, Matej Bartol, Barbara Boljte, Rok Černe, Maja Jan, Tilen Hvala,
Marjeta Konec, Miha Predalič, Aleksandra Majić Skrbinšek, Gregor Simčič
in ostali sodelavci*

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NARAVNE VIRE IN PROSTOR

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Lovska zveza Slovenije

Univerza v Ljubljani
Biotehniška fakulteta

divjaLABS
#BiodiversityInSight

Nekaj o medvedu in upravljanju

Kako ocenjujemo številčnost z genetiko?

Rezultati prejšnjih ocen številčnosti

Monitoring 2023 – praktična izvedba

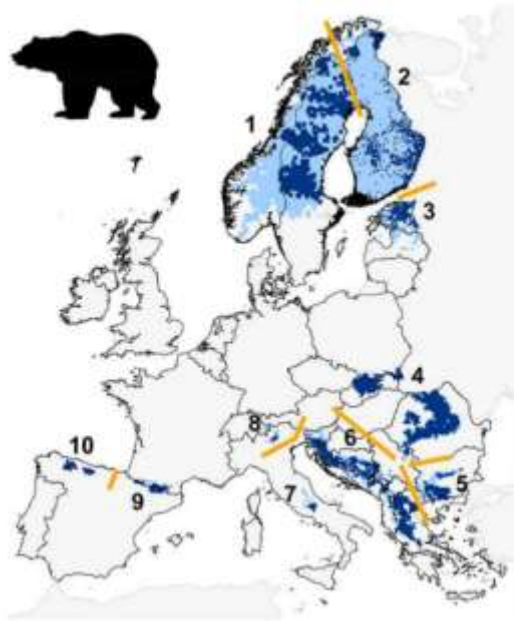

Evropa ponoči

CHAPRON ET AL. (2014) **Recovery of large carnivores in Europe's modern human-dominated landscapes.** *Science* 346, 1517.

Zakaj potrebujemo monitoring?

Da lahko **razumemo stanje populacije** medvedov pri nas in vemo, o čem se sploh pogovarjamo.

Ker je to **predpogoj** za kakršno koli upravljanje.

Da se lahko upravljalne ukrepe **prilagaja** stanju na terenu.

In nenazadnje... **da se ne kregamo koliko je medvedov, ampak da se lahko posvetimo reševanju težav.**

Zakaj potrebujemo monitoring?

Pomor medvedov je nasilno dejanje

Ministrstvo za naravne vire in prostor (MNP) je izdalo dovoljenje za odstrel 230 medvedov.

Medvedov je v Sloveniji enostavno preveč

ZADNJI PRISPEVKI

ovrsta
Nasveti o tem, kako
ravnanj ob močnih
nemilih tovarnih

Kratke zgodbe o sožitju z medvedom /1/ Magdalena Gorjup, Ribnica

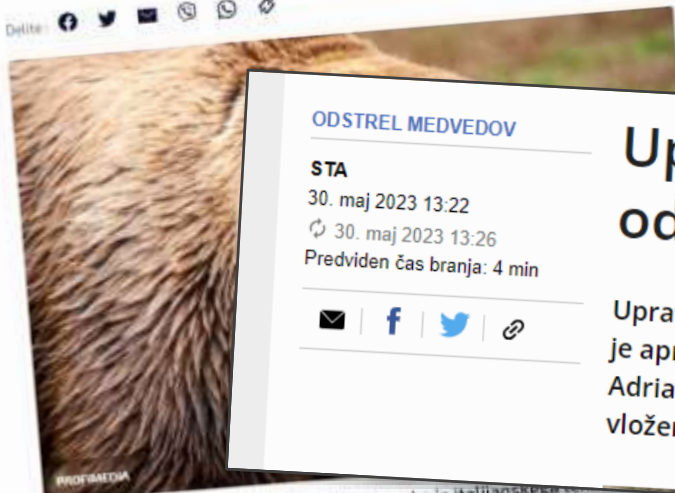
NI MEDVEDOV PREVEČ, LJUDJE SO PREVEČ MED MEDVEDI!

Za ljudi, ki od nekdaj živijo v njegovi bližini, je medved nekaj zelo njihovega, nekaj, česar ne bi kar tako dali; ja, biti morajo tudi previdni; življenje ni takšno kot tam, kjer ga ni, a vedo, da jim v resnici nič ne bo; da želi ali ne, ali ni mami posrečen način pomaga z vso svojo

Medvedov pri nas že preveč, Italijani nam hočejo dati še svoje

SVET | Avtor: STA | 22. Apr 2023 14:11 | 1 komentar

Delite

ODSTREL MEDVEDOV

STA

30. maj 2023 13:22

30. maj 2023 13:26

Predviden čas branja: 4 min

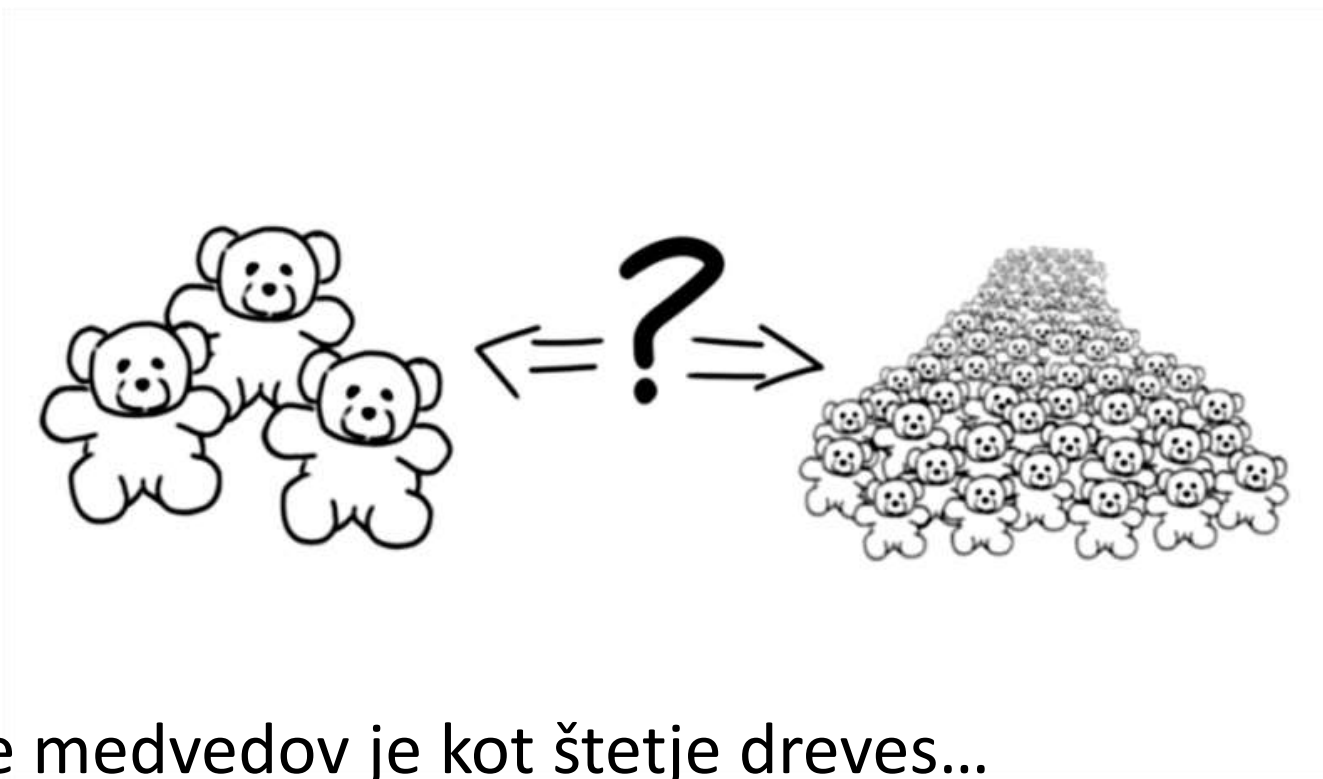

Upravno sodišče ustavilo izvajanje odločbe o odstrelu medvedov, a ta naj bi bil že izveden

Upravno sodišče je s 23. majem ustavilo izvajanje odločbe o odstrelu 235 medvedov v tem letu, ki jo je aprila izdalo ministrstvo za naravne vire in prostor, so sporočili iz nevladne organizacije Alpe Adria Green. Ta je namreč vložila tožbo na sodišče. Po njihovih pojasnilih pa so lovci navkljub vloženi tožbi odstrel medvedov že izvedli.

Italijansko ministrstvo za okolje želi po tem, ko je italijanskega medvedka, zmanjšati število medvedov v pokrajini Trentinsko. Presežek živali

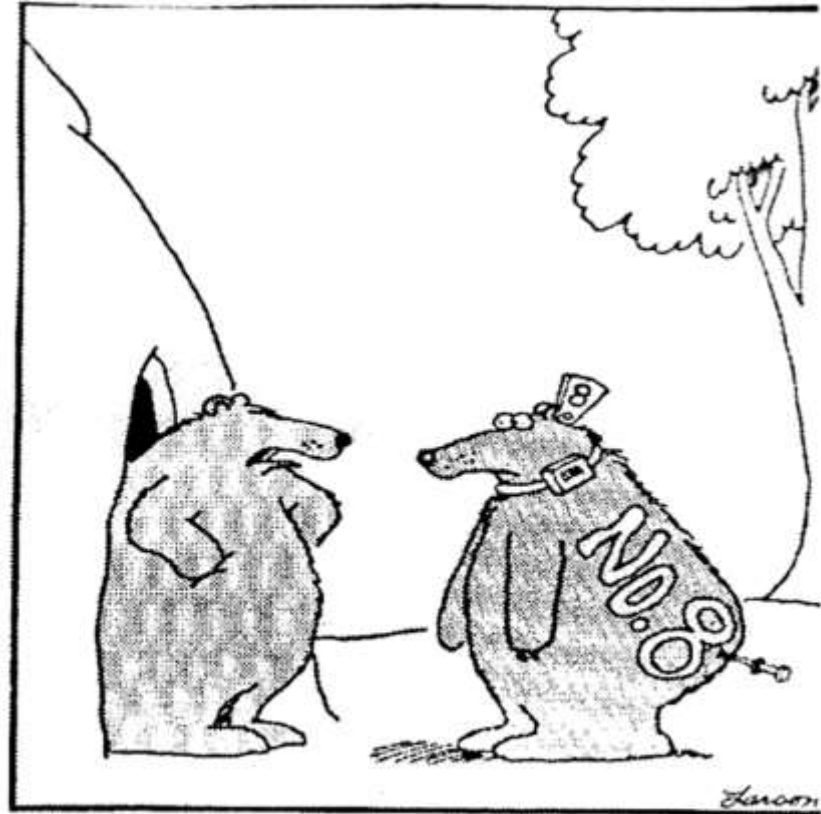
strel 230 medvedov.
rečiti resno škodo in
dal ministrstvo za naravne vire

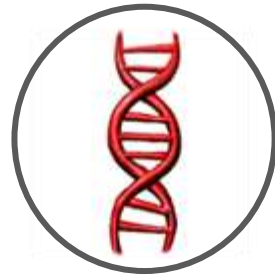
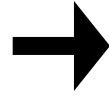
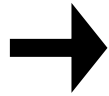
Štetje medvedov je kot štetje dreves...

...le da jih ne vidiš in da se premikajo.

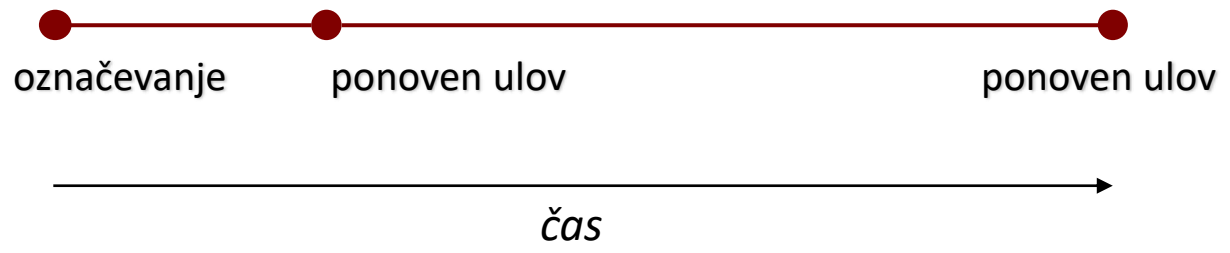

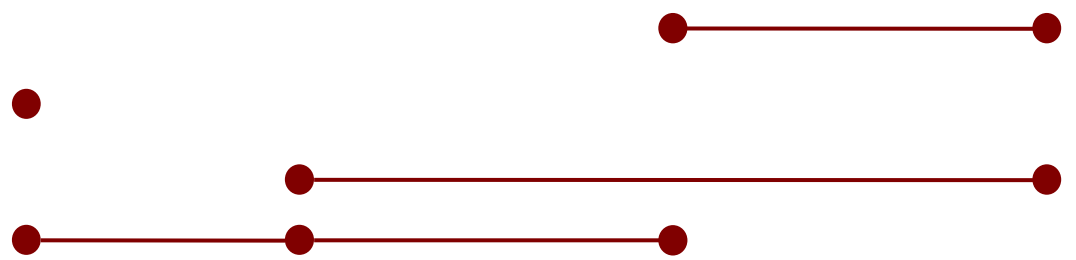
"Spet si pozen! Upam, da imaš tokrat dober izgovor..."

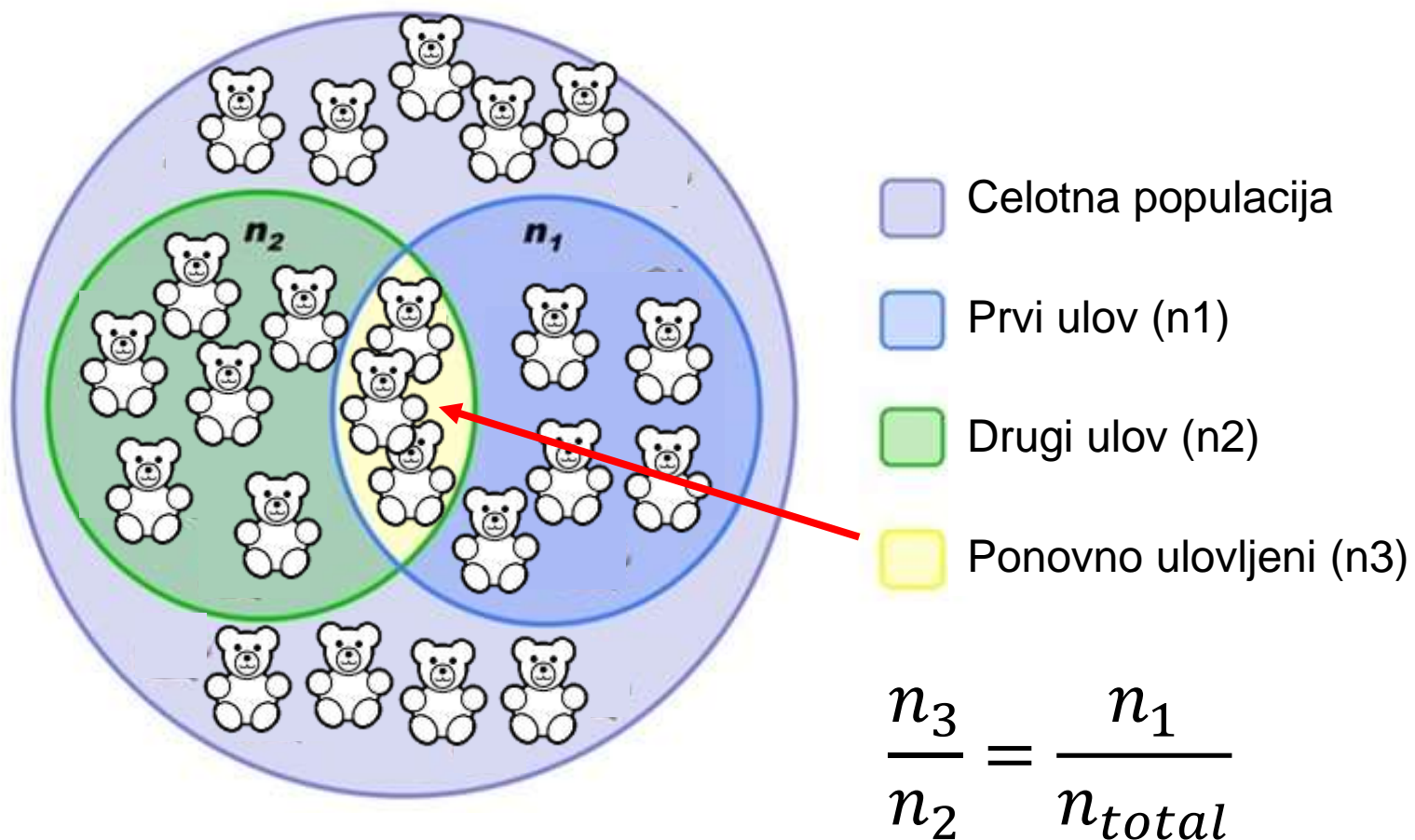

odlovna zgodovina osebk

... vse živali – celoten proces
označevanja in ponovnega ulova

Ključno: lahko robustno ocenimo, **koliko osebkov nismo zabeležili** (“ujeli”).

Slovenski medvedi – številke tako in drugače

Začetek 20. stoletja: ~ 40 medvedov, medved na robu izumrtja.

1950 – 1960: ~ 160 medvedov, zaščita in upravljanje.

1970 – 2000: ocene 200 – 450 medvedov, malo konfliktov.

Slovenski medvedi – številke tako in drugače

Začetek 20. stoletja: ~ 40 medvedov, medved na robu izumrtja.

1950 – 1960: ~ 160 medvedov, zaščita in upravljanje.

1970 – 2000: ocene 200 – 450 medvedov, malo konfliktov.

2000 – 2007:

- vedno več konfliktov, polarizacija družbe.
- različne ocene številčnosti, od 200 do 700 medvedov.

2007: PRVA GENETSKA OCENA ŠTEVILČNOSTI

Prva ocena številčnosti z genetiko 2007

Biotehniška fakulteta + LZS + ZGS.

1052 vzorcev

Ocena: 424 medvedov, 383 – 458. Najnižja letna številčnost – po izgubah, pred kotitvijo.

Glavni rezultat za upravljanje z medvedom:

nehali smo se pripraviti o številu. *

*So pa še kakšne druge koristi

**LIFE
DINALP
BEAR**

Celovito upravljanje in varstvo
rjavega medveda v severnih
Dinaridih in Alpah

LIFE
DINALP
BEAR

Ocena številčnosti medvedov

Območje stalne prisotnosti medveda Slovenija + Hrvaška

Površina: ~19 000 km²

~ 6000 km² SLO

~ 13 000 km² HR

Intenzivno, kratkotrajno vzorčenje

(sep – dec 2015)

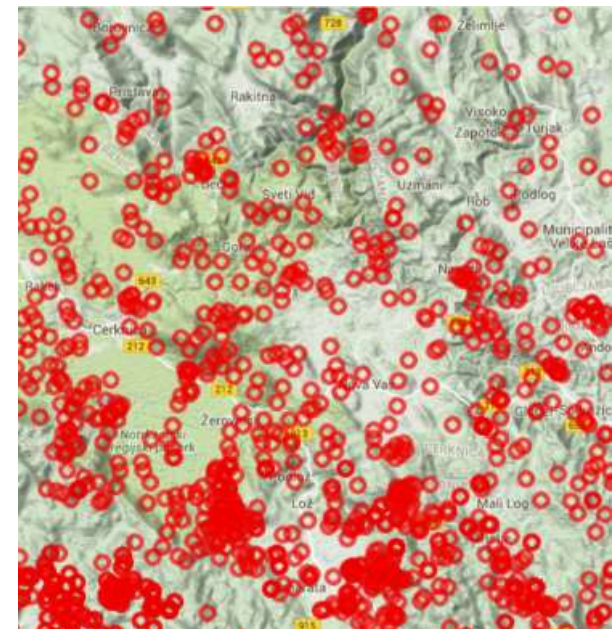
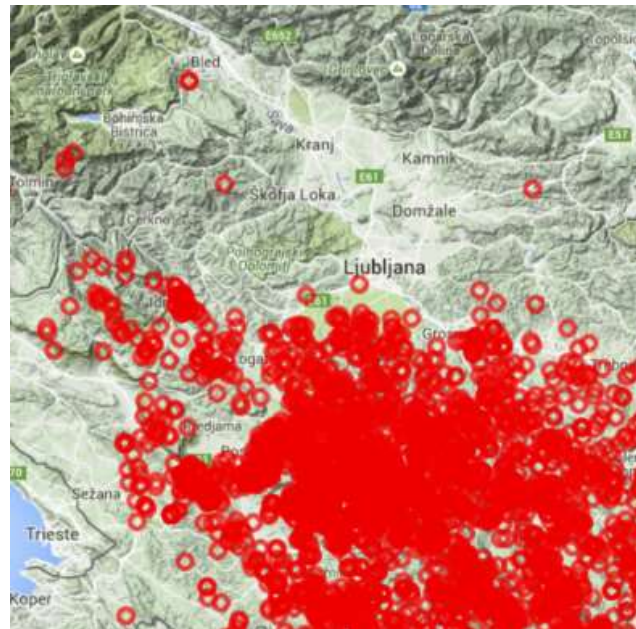
Na desetine srečanj in predstavitev, ogromno dela.
~20.000 flašk za vzorčenje na teren (SLO + HR).

4687 vzorcev zbranih v obeh državah (2472 Slovenija, 2205 Hrvaška).
Ocenjujemo, da je v vzorčenju sodelovalo več kot 2500 ljudi.

Dobra prostorska pokritost.

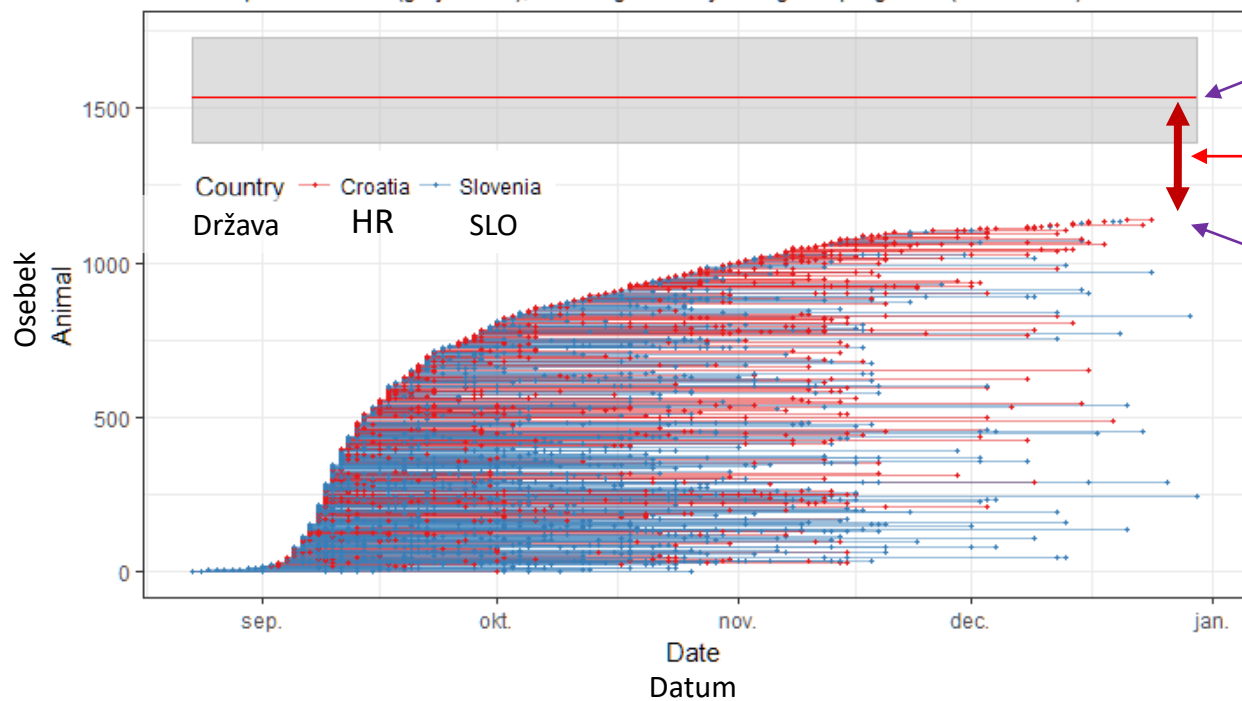

Ocenjena velikost populacije Slovenija + Hrvaška

Območje	Minimalna številčnost (December 2015)	Maksimalna številčnost (Pomlad 2015)	Spolno razmerje Ž:M [%]
Slovenija + Hrvaška	1392 (1247-1583)	1648 (1503-1839)	58.9 % : 41.1 %

Saturacijski graf, celotno območje (Hrvaška + Slovenija)

Mark-recapture estimate (gray ribbon), including mortality during sampling 1534 (1389 - 1725)

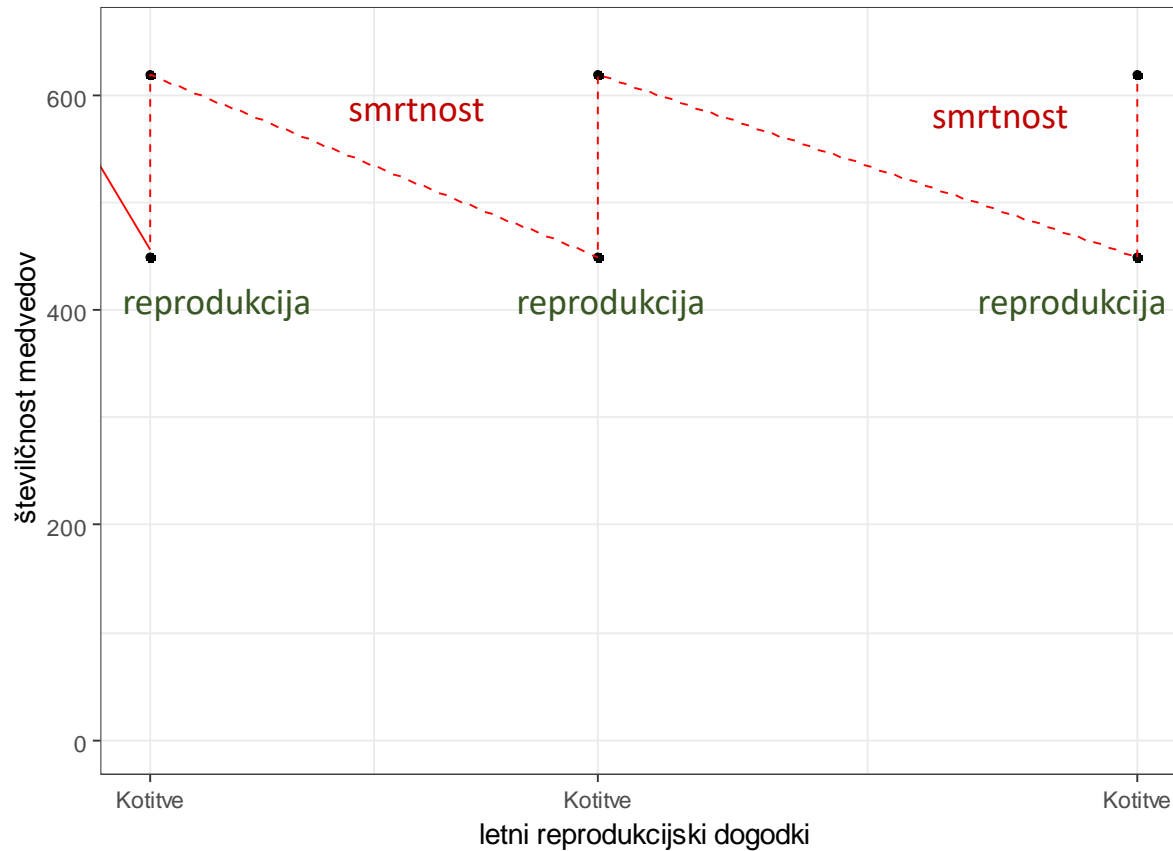
Ocena številčnosti in interval zaupanja*

Ocenjeno število živali, ki jih nismo ,ujeli‘

Število ,ulovljenih‘ živali

*ocena vključuje smrtnost med vzorčenjem

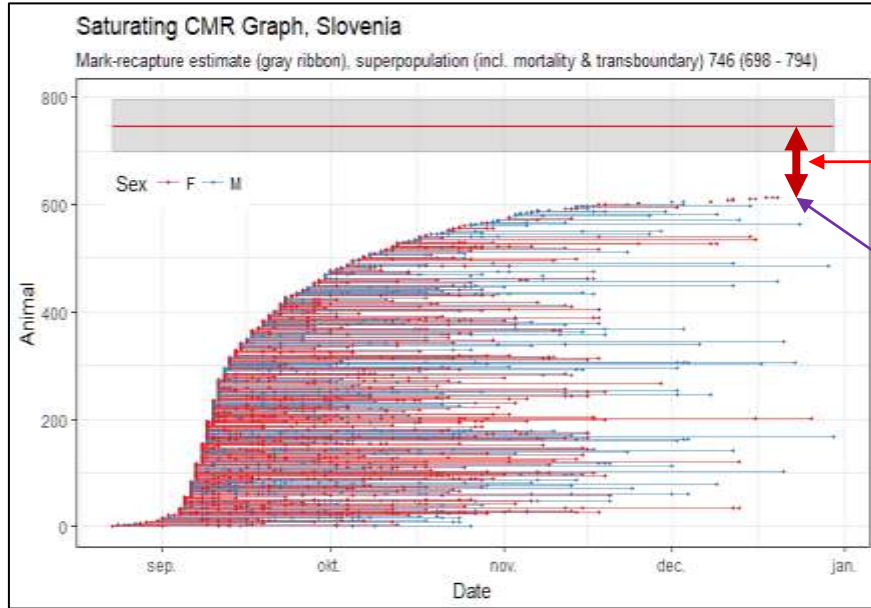
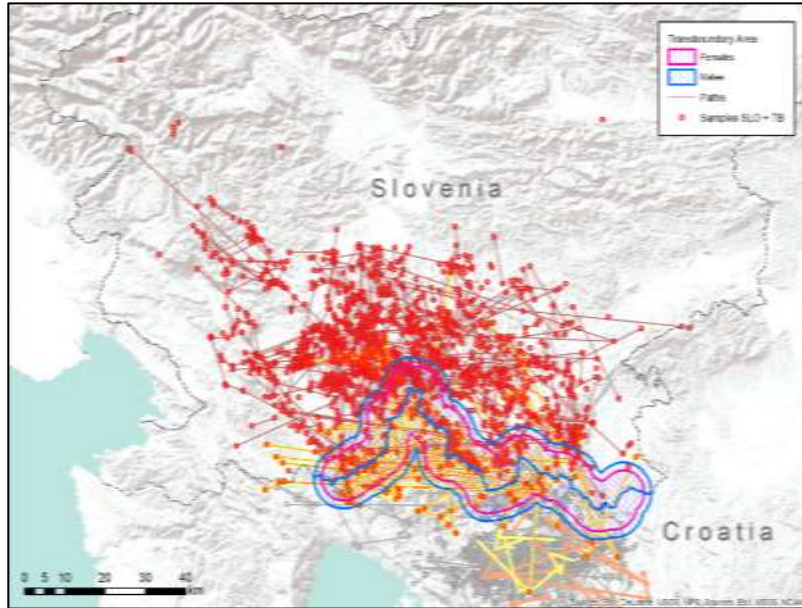

Koliko je medvedov?
 Odvisno, kdaj vprašate.

Najbolje podprta s podatki je **najnižja letna številčnost**, tik pred reprodukcijo (ki jo lahko samo ocenimo), z „odšteto“ vso smrtnostjo (ki jo natančno spremljamo).

Ocenjena velikost populacije Slovenija

Območje	Minimalna številčnost (December 2015)	Maksimalna številčnost (Pomlad 2015)	Spolno razmerje Ž:M [%]
Slovenija	599 (545-655)	711 (657-767)	59.6 % : 40.4 %

Ocena številčnosti in interval zaupanja*

Ocenjeno število živali, ki jih nismo ,ujeli'.

Število ,ulovljenih' živali

*ocena vključuje smrtnost med vzorčenjem

Najnižja letna velikost populacije: 599 (545 – 655).

2007: 424 (383-458). 41% rast populacije v 8 letih.

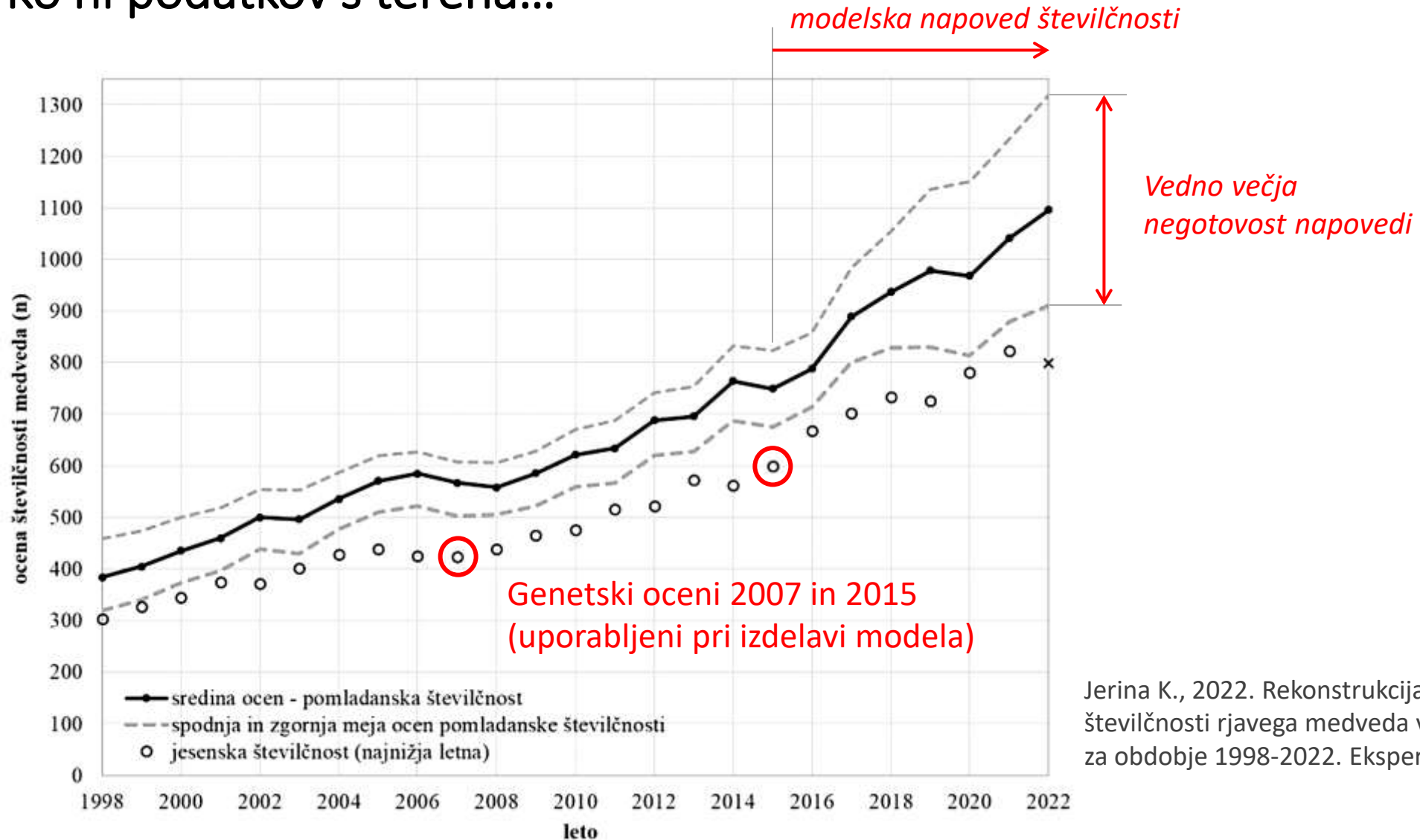
Z izvedbo raziskave smo **prvič začeli spremljati dinamiko** medvedje populacije pri nas, tako številčno kot prostorsko.

Medvedov **je bilo 2015 več** kot jih je bilo leta 2007...
...kar kaže na **pomen genetskega monitoringa** za upravljanje.

Od zadnje raziskave je minilo osem let... **v naravi se vse spreminja!**

Koliko je danes medvedov?

Ko ni podatkov s terena...

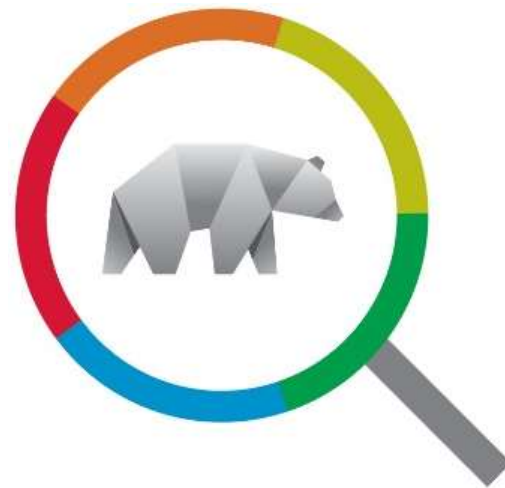

Jerina K., 2022. Rekonstrukcija dinamike številčnosti rjavega medveda v Sloveniji za obdobje 1998-2022. Ekspertiza.

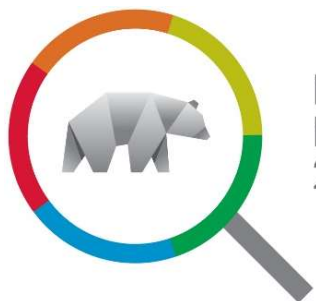

V upravljaljskih načrtih je predvidena
genetska ocena številčnosti vsakih 8 let...

...in prejšnja je bila 2015.

MONITORING
MEDVEDA
2023

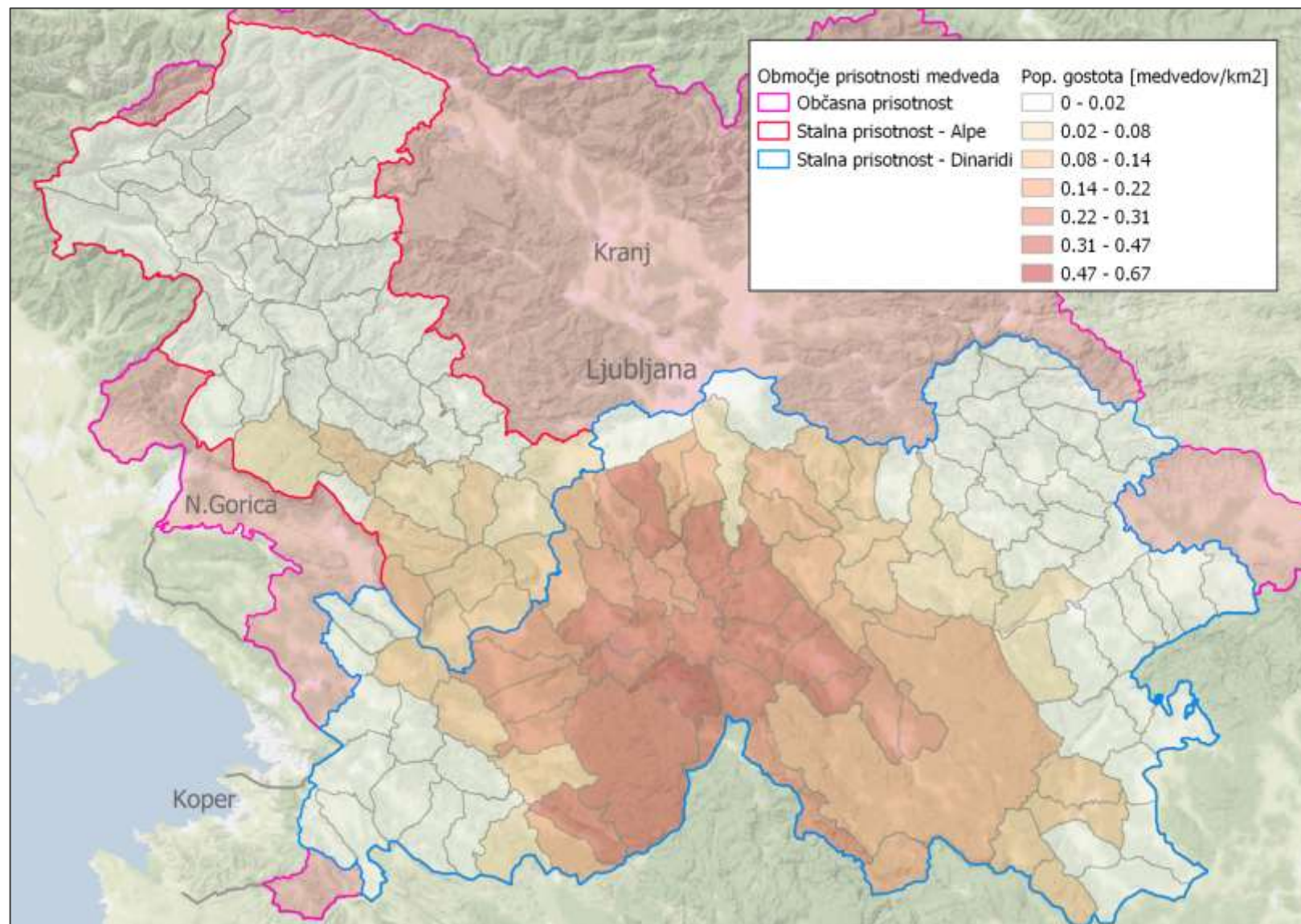
MONITORING MEDVEDA 2023

Trajanje

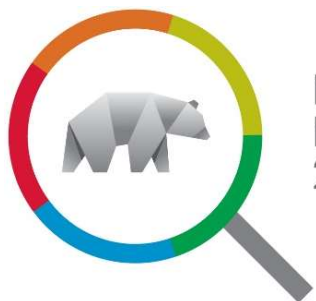
september – december 2023.

Območje stalne prisotnosti
intenzivno vzorčenje

Območje občasne prisotnosti
oportunistično vzorčenje

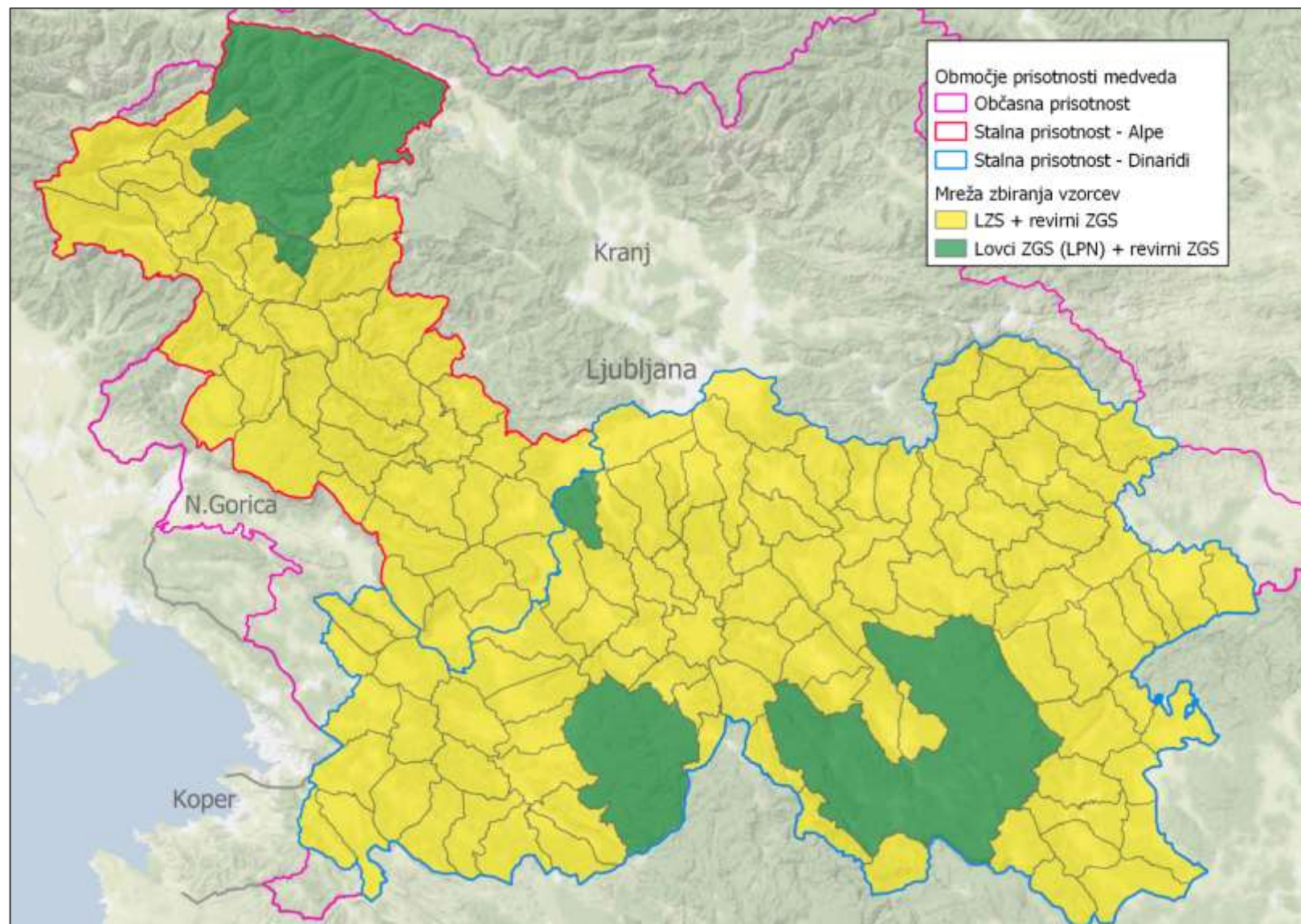
MONITORING MEDVEDA 2023

Tri mreže za vzorčenje,
delno prekrivanje:

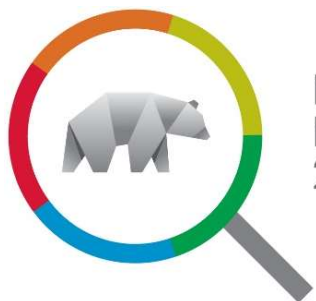
Lovci LZS

Poklicni lovci ZGS (LPN),
TNP

Gozdarji ZGS

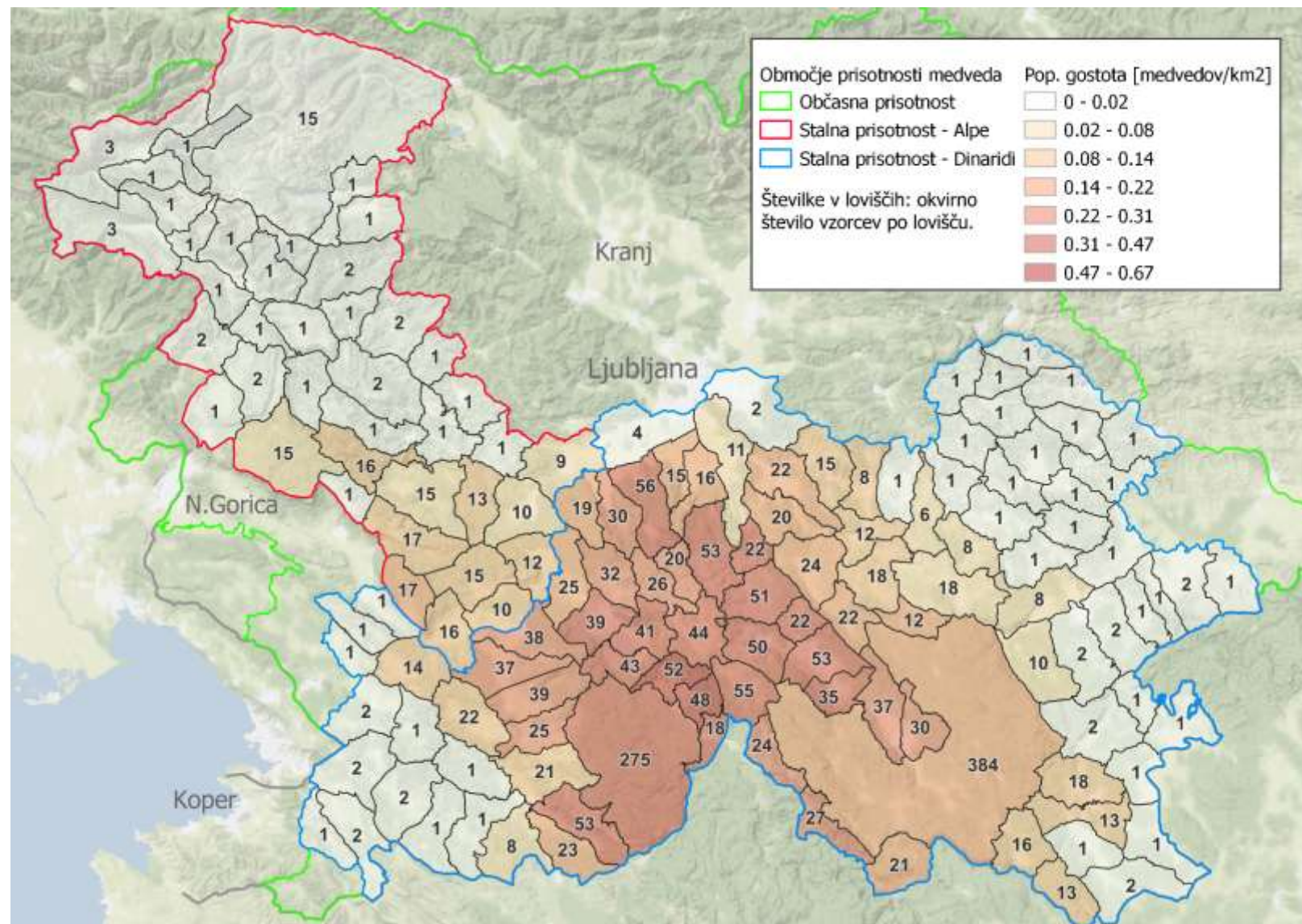

MONITORING MEDVEDA 2023

Cilj: 2500 vzorcev

Ocenjena števila vzorcev so
zelo okvirna!!!

Različne **populacijske gostote**
– različna števila vzorcev!

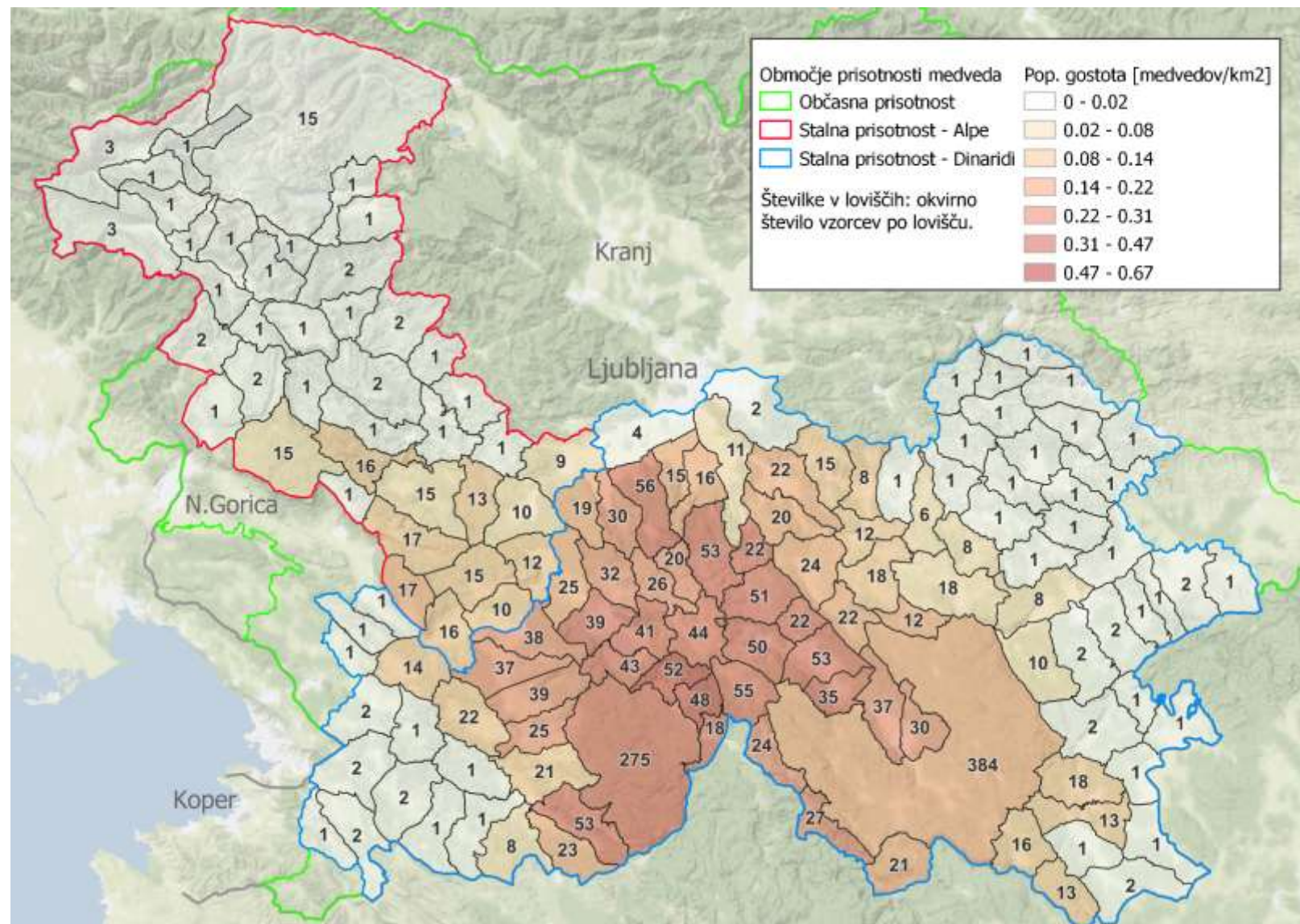

MONITORING MEDVEDA 2023

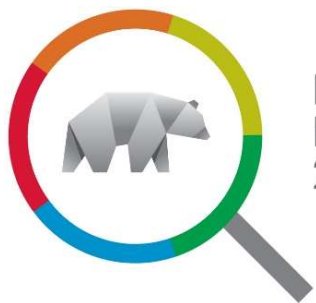
Načrt vzorčenja

Cilj: enakomeren “napor”
(ne glede na populacijske
gostote medvedov).

POMEMBNO! Tudi če je na
vašem območju malo
medvedov, imejte s sabo
material za vzorčenje in
poskusite najti vzorec!!!

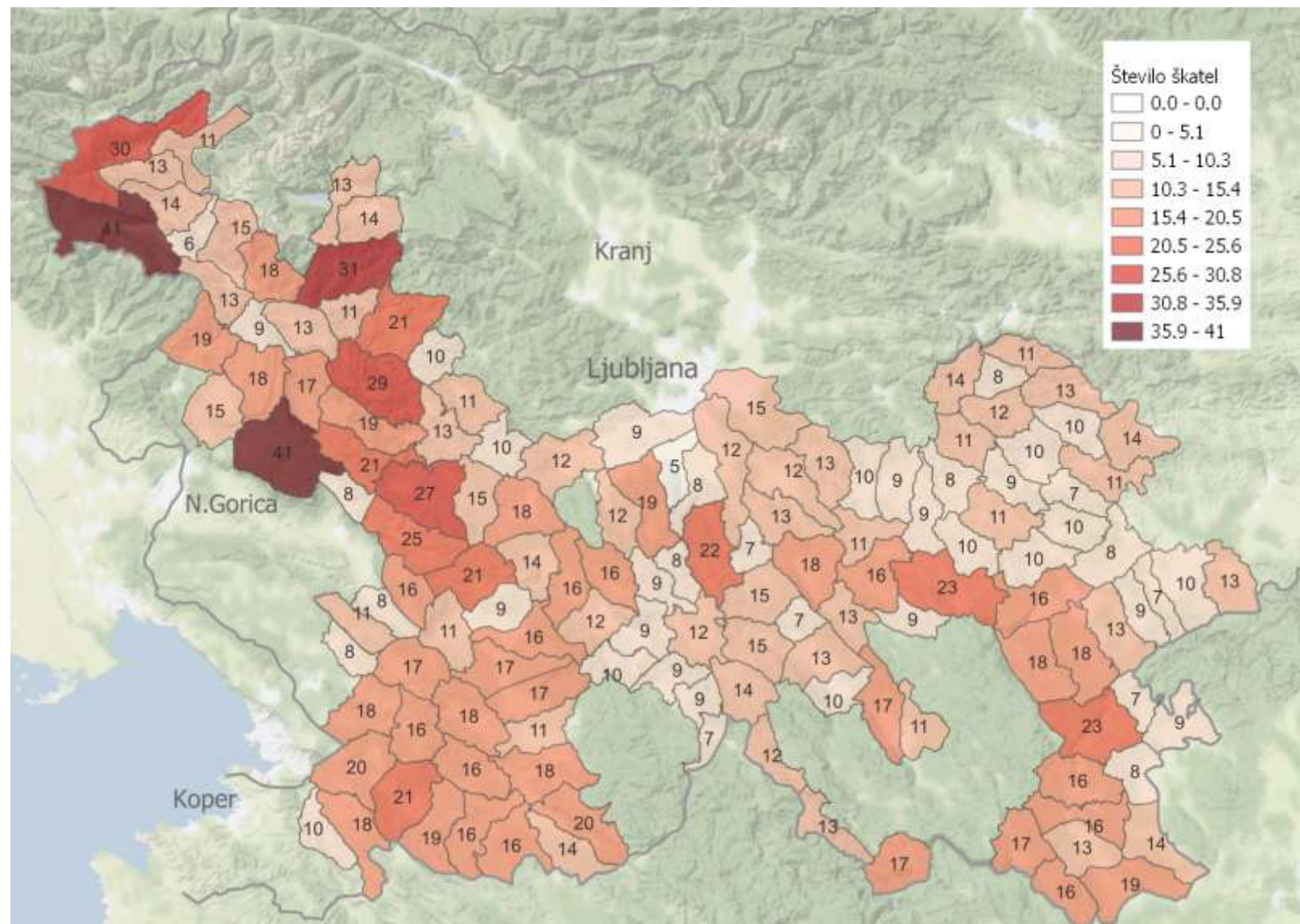

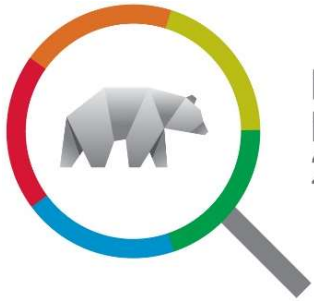
MONITORING MEDVEDA 2023

Razdeljevanje materiala

Število škatel z materialom za vzorčenje glede na površino habitata za medveda v lovišču.

Število vatirancev v škatli glede na pričakovano število vzorcev (medvedov)

MONITORING
MEDVEDA
2023

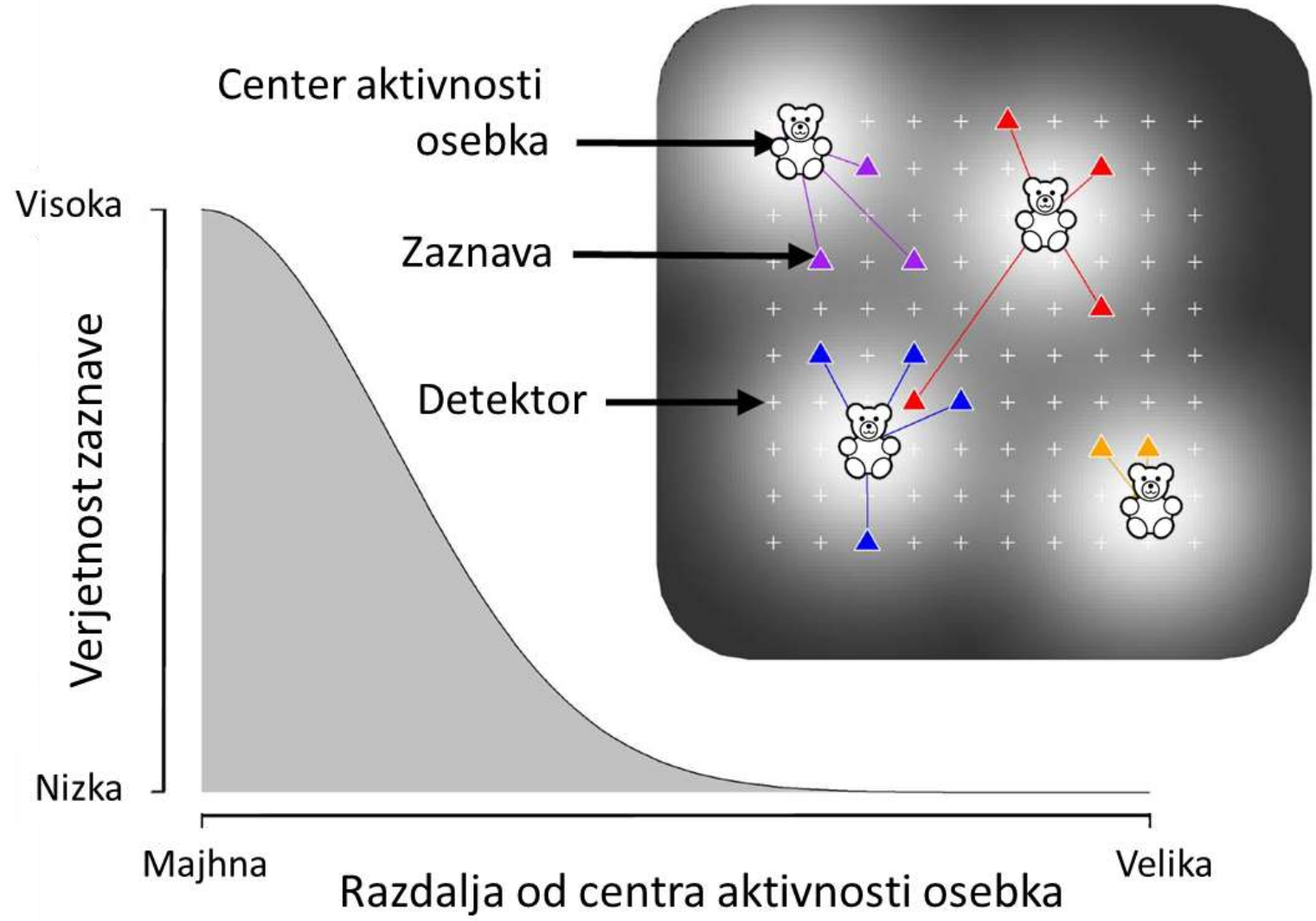
Beleženje napora

Prostorsko eksplicitni modeli
ulova – ponovnega ulova

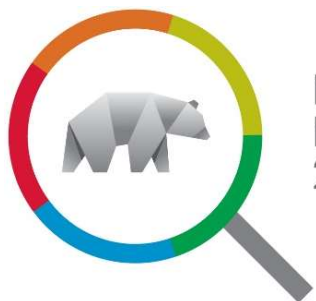
- boljše ocene,
- neposredne ocene
lokalnih populacijskih
gostot.

Problem: treba je beležiti
napor vzorčenja!

Približek: koliko ljudi in kje
vzorči (vprašalniki).

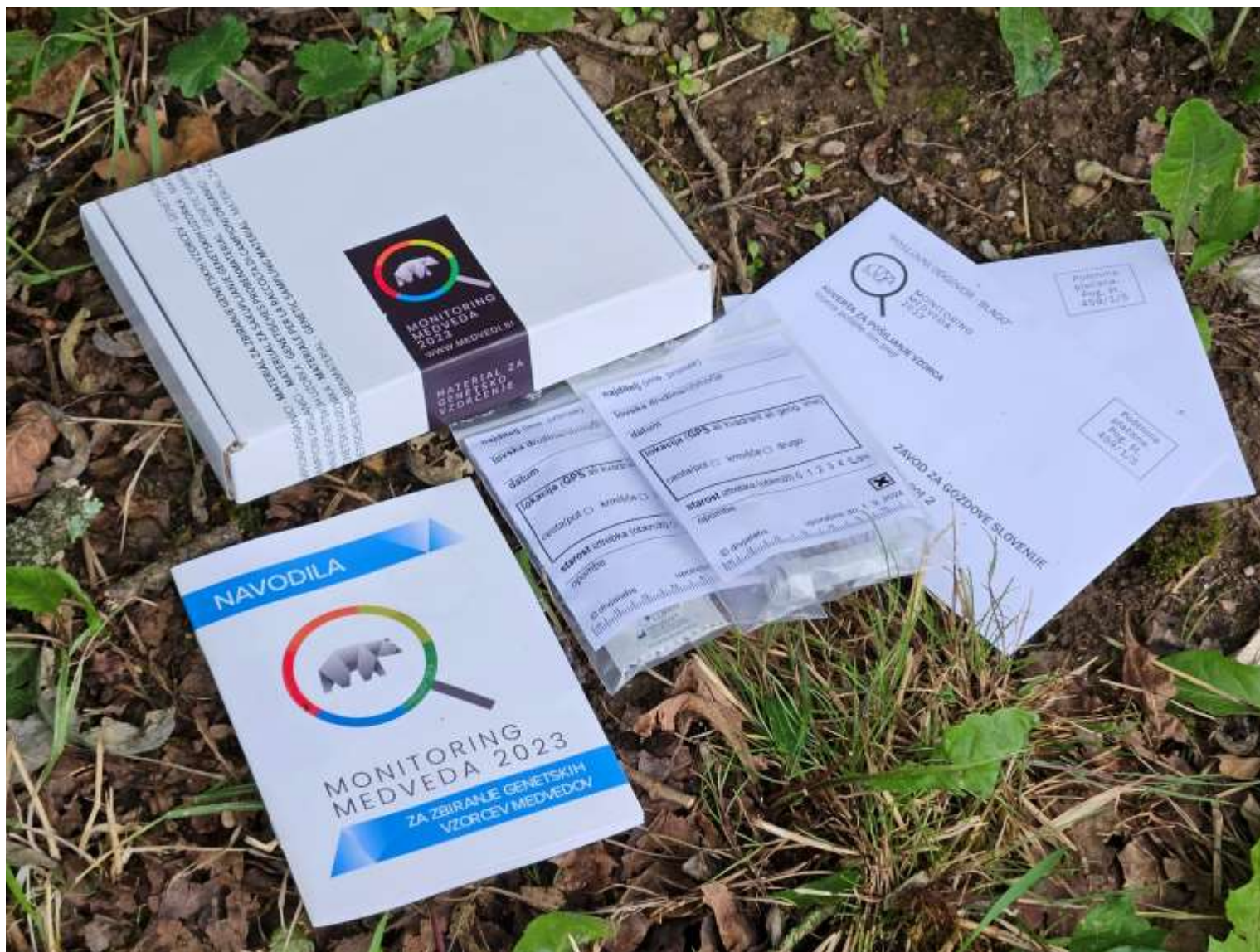

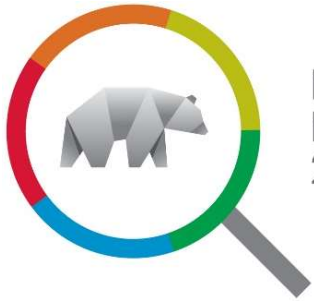
MONITORING
MEDVEDA
2023

Material za vzorčenje

- Vatiranci za odvzem vzorca
- Brošura z navodili
- Kuverte za pošiljanje vzorcev (LZS)

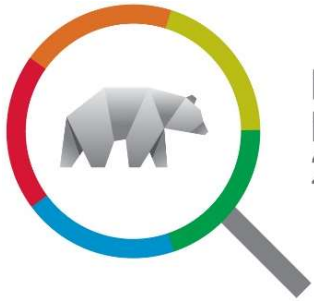
MONITORING
MEDVEDA
2023

Odvzem vzorca z vatirancem

1. Podrgnemo z vatirancem po **zunanosti** iztrebka, da vatiranec dobro zamažemo.

- NE jemljemo iz notranosti iztrebka.
- Če je iztrebek suh, vatiranec **navlažimo** s tekočino v steklenički.

MONITORING
MEDVEDA
2023

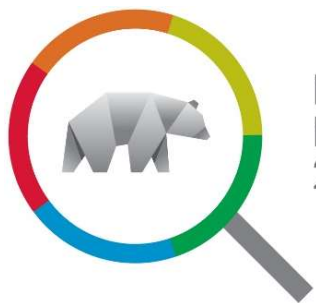
Odvzem vzorca z vatirancem

2. Vatiranec odlomimo na robu epruvete. Epruveto dobro zapremo in pospravimo v vrečko.

3. Zapišemo podatke na obrazec, nalepljen na vrečko.

VZORCE ČIM PREJ POŠLJITE V ANALIZO!!

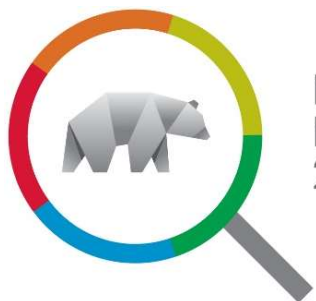

MONITORING
MEDVEDA
2023

Po pobiranju vzorec
označite ali odstranite!
...da ga ne bo še kdo povzorčil.

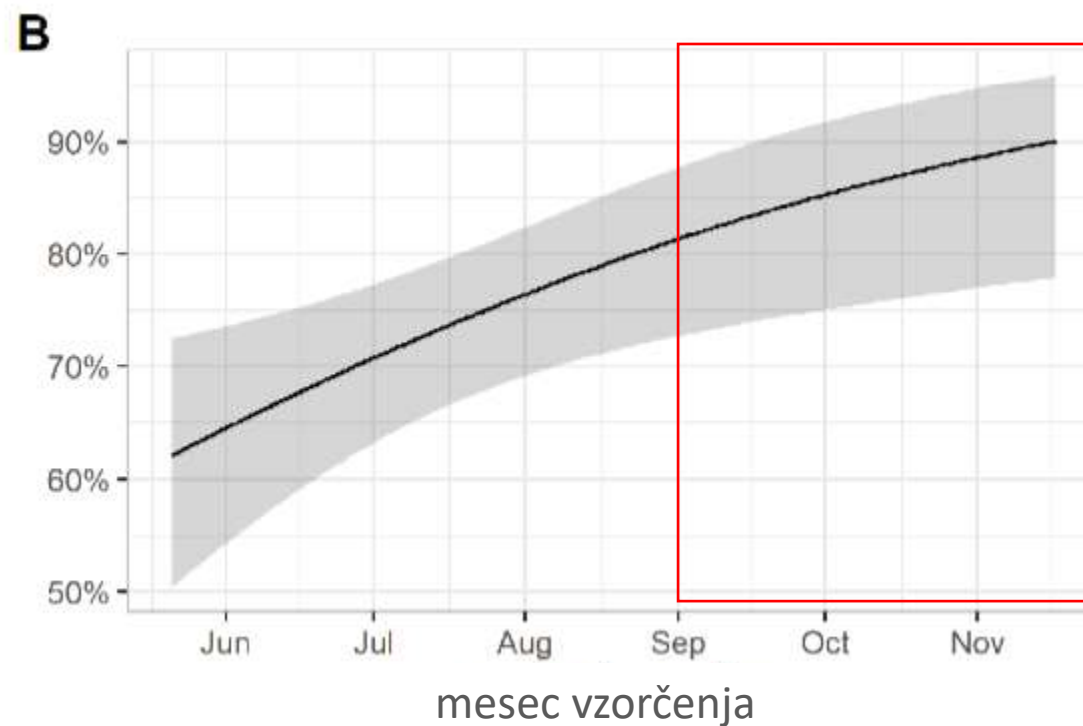
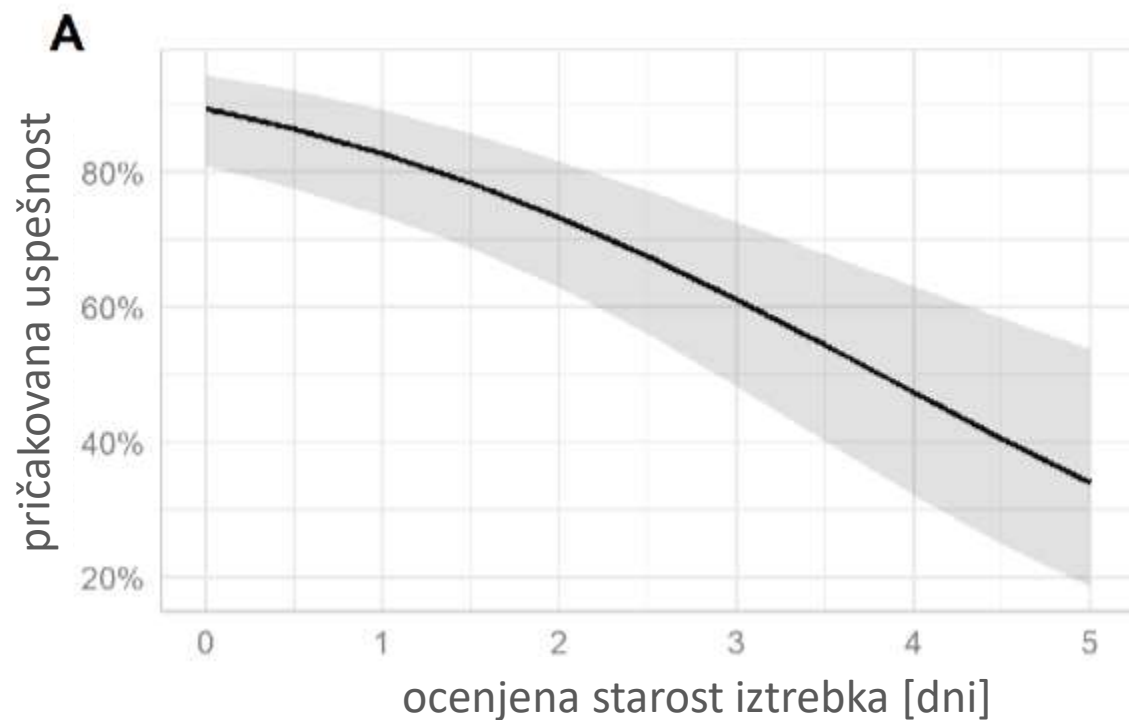

MONITORING
MEDVEDA
2023

Pobiramo sveže iztrebke (ocena manj kot 5 dni)!

Navodila za vzorčenje – natančen opis vseh postopkov

NAVODILA

MONITORING
MEDVEDA 2023

ZA ZBIRANJE GENETSKIH
VZORCEV MEDVEDOV

IZTREBKI MEDVEDA 1

Medvedove iztrebke običajno enostavno prepoznamo, kljub temu pa lahko pride do napak. Najlažje bomo iztrebek zanesljivo določili, če se vprašamo o njegovi velikosti, vsebini in obliki.

Medvedove iztrebke običajno enostavno prepoznamo, kljub temu pa lahko pride do napak. Najlažje bomo iztrebek zanesljivo določili, če se vprašamo o njegovi velikosti, vsebini in obliki.

Velikost: velikost iztrebka medveda je lahko različna - pri velikih medvedih je lahko iztrebek velik skoraj kot manjši iztrebek krave, pri mladiču jeseni pa približno kot iztrebek psa.

6

VZEMITE VZOREC 3

Vzorec iztrebka vzamemo z vatirancem, s katerim podrgnemo površino iztrebka, da postane vatiranec **z vseh strani umazan**.

Vzorec vzamemo s *površine iztrebka*, po možnosti z dela, ki ni v stiku s tlemi. Na tem mestu se iztrebek hitreje suši in je zato DNK bolje ohranjena. Če vidimo vrh iztrebka (zašiljeni konec, ki je prišel ven na koncu), vzamemo vzorec od tam. Če je v iztrebku sluz, jo vzamemo, saj je v njej vedno veliko DNK.

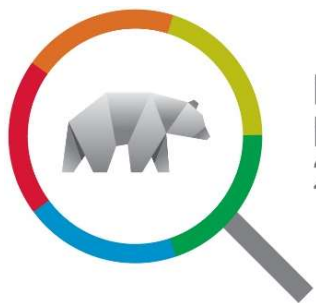
10

KONTROLNI SEZNAM ZA
ODVZEM VZORCA

1. Iztrebek se ne zdi starejši kot 5 dni in ni videti, da bi že kdo odvezel vzorec.
2. Vzorec je odvzet s površine iztrebka, z dela, ki ni bil v stiku s tlemi.
3. Na etiketi vrečke z vzorcem so zabeleženi vsi potrebni podatki.
4. Vzorec skupaj z vrečko dajte v eno od priloženih kuvert in vržite v poštni nabiralnik.
5. Iztrebek odstranite ali označite, da ga ne bo vzorčil še kdo drug.

VZORČENJE SE ZAČNE
1. SEPTEMBRA 2023

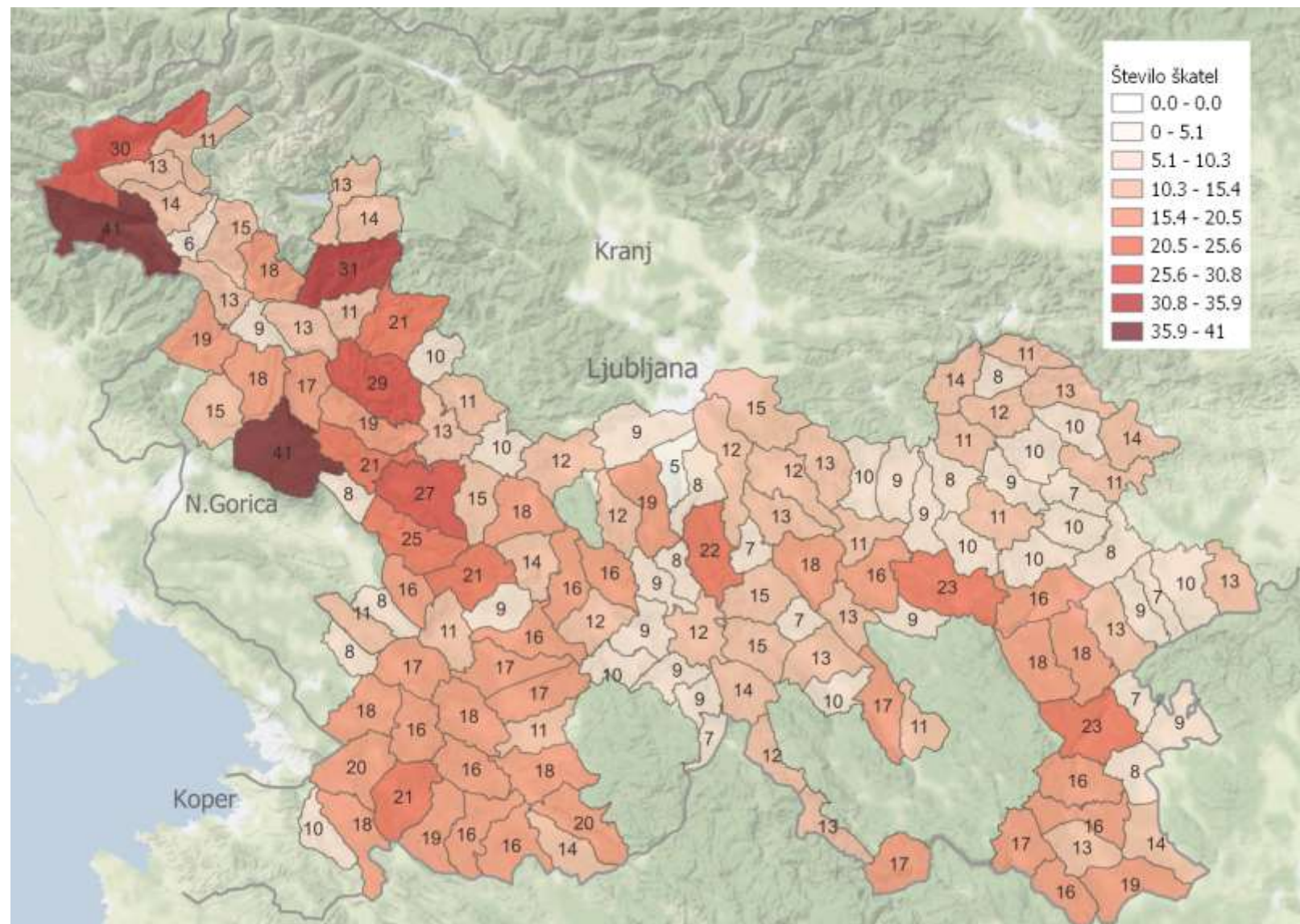

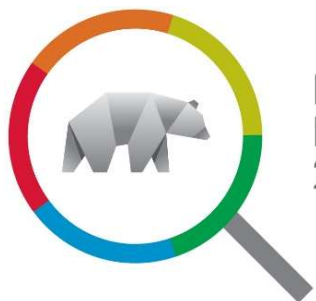
MONITORING MEDVEDA 2023

Razdeljevanje materiala

Praviloma dobi **vsak**
sodelujoči eno škatlo z
materialom.

Rezervni material, ko lovcem
zmanjka materiala v škatlah
(lahko se dajo tudi
nerazdeljene škatle)

MONITORING
MEDVEDA
2023

Razdeljevanje materiala

Prosimo, da nam izpolnjene
vpisne liste pošljete
do konca septembra.

MONITORING
MEDVEDA
2023

Vpisni list za prevzem materiala za genetsko vzorčenje

Lovska družina: _____

Ime, Priimek: _____

Email naslov*: _____ (*ni obvezno)

Dovoljujem, da me po elektronski pošti obveščate o poteku in rezultatih raziskave (obkroži): **DA** **NE**

Kako pogosto v jesenskem času hodite v lovišče (obkroži)?

a) Skoraj vsak dan, **b)** Nekajkrat na teden, **c)** Nekajkrat na mesec, **d)** Manj kot 1x mesečno.

Datum: _____

Podpis: _____

MONITORING
MEDVEDA
2023

Začetek akcije 1. september!

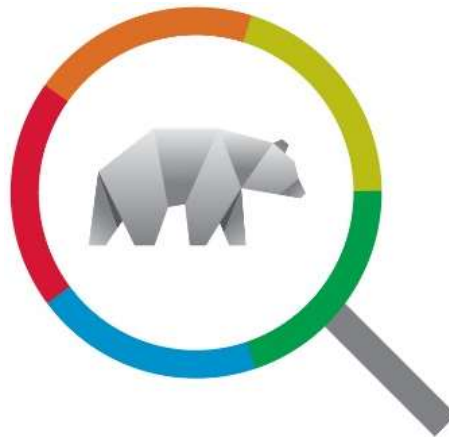
Vzorčenje 1. september – 31. december 2023!

Za konec...

Imamo priložnost, da upravljanje z medvedom spet postavimona trdne temelje.

Vaša pomoč je neprecenljiva!

MONITORING
MEDVEDA
2023

MONITORING
MEDVEDA
2023

Hvala!

Raziskavo financira:

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NARAVNE VIRE IN PROSTOR

Izvajalci:

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Lovska zveza *Slovenije*

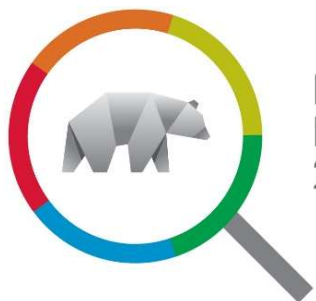

Univerza v Ljubljani

Biotehniška fakulteta

divjaLABS
#BiodiversityInSight

MONITORING
MEDVEDA
2023

Iztrebki medvedov in kako jih prepoznamo

Iztrebek medveda

Iztrebek medveda

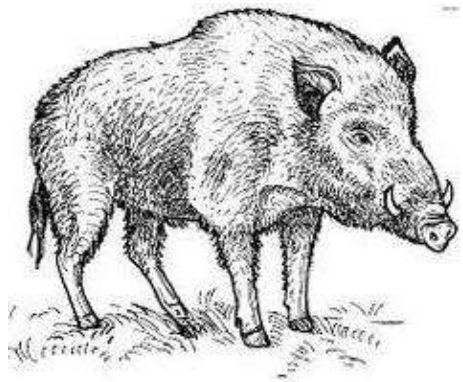

Iztrebek medveda

Netarčna vrsta: divji prašič

“Po sledih divjih živali”

Chantal Lyons

Netarčna vrsta: jelenjad

“Pomladanski” iztrebek jelenjadi

Netarčna vrsta: volk

foto: Miha Krofel

foto: Rudi Kraševc

Netarčna vrsta: konj / osel

Netarčna vrsta: človek

